

Օգոստոսյան վարժություններ

Պատճառական բայեր (Causative / Factitive) ա խոնարհման ածանցավոր բայեր

բարձրաձևամ (1եզ.անց.կատ. բարձրացալ; հրամ. բարձրա՛ցի՛ր, բարձրացե՛ք) չբ 'բարձրանալ, վեր ելնել; երկարել, աճել (դեպի վեր)'

բարձրացուցալեմ (1եզ.անց.կատ. բարձրացուցի; հրամ. բարձրացո՛ւ) պբ 'բարձրացնել; ցցել, տնկել; մեծարել, փառավորել, գովաբանել, փառաբանել; սաստկացնել (ձայնը)'

		Սահմ. ներկա		Անցյալ անկատար		Ստորադաս. 1-ին ապառնի		Արգելական հրամ.	
		սովոր.	պատճառ.	սովոր.	պատճառ.	սովոր.	պատճառ.	սովոր.	պատճառ.
Եզ.	բարձրանամ	բարձրացուցանեմ	բարձրանալի	բարձրացուցանեի	բարձրանայցեմ	բարձրացուցանիցեմ	մի՛ բարձրանար	մի՛ բարձրացուցաներ	
	բարձրանաս	բարձրացուցանես	բարձրանալիր	բարձրացուցանեիր	բարձրանայցես	բարձրացուցանիցես			
	բարձրանայ	բարձրացուցանե	բարձրանալր	բարձրացուցաներ	բարձրանայցե	բարձրացուցանիցե			
	բարձրանամք	բարձրացուցանեմք	բարձրանայաք	բարձրացուցանեաք	բարձրանայցեք	բարձրացուցանիցեք	մի՛ բարձրանայք	մի՛ բարձրացուցանեք	
	բարձրանաք	բարձրացուցանեք	բարձրանալիք	բարձրացուցանեիք	բարձրանայցեն	բարձրացուցանիցեն			

		Անցյալ կատարյալ		Ստորադաս. 2-րդ ապառնի		Բուն հրամայական	
		սովոր.	պատճառական	սովոր.	պատճառական	սովոր.	պատճառական
Եզ.	բարձրացալ	բարձրացուցի	բարձրացայց	բարձրացուցից	բարձրացի՛ր	բարձրացո՛ւ	բարձրացո՛ւ < *բարձրացո՛ւց
	բարձրացար	բարձրացուցեր	բարձրացիս	բարձրացուցես			
	բարձրացալ	բարձրացոյց	բարձրացից	բարձրացուցե			
	բարձրացաք	բարձրացուցաք	բարձրացուց	բարձրացուցեք			
	բարձրացայք, -արուք	բարձրացուցեք/իք	բարձրացիք	բարձրացուցիք	բարձրացա՛յք, -արո՛ւք	բարձրացուցե՛ք	
բարձրացան	բարձրացուցին	բարձրացին	բարձրացուցեն				

Ա. Վարժություններ բարձրաձևամ բայով

- 1. «[հնդեվր. *h₁epi] բարձրանում էր X-ով [$<$ պարթևերեն *farr*] գունդն հարայելեան]:
 ► Եւ բարձրանալի փառաւք գունդն հարայելեան:
 ☐ Ա Մակաբայեցոց ժա.51 (Ամայան 1996. 252):
- 2. Մի թե «կանաչո՞ւմ է» [կանաչանամ] պրտու առանց ջրոյ, կամ կբարձրանա՞ [I ապառնի] կնիւն առանց ըմպելոյ:
 ► Մի թե կանաչանա՞յ պրտու առանց ջրոյ, կամ բարձրանայցե՞ կնիւն առանց ըմպելոյ:
 «Մի՞թե պապիրուսը (պրտու, շամբուտի եղեգ՝) կանաչում է առանց ջրի, կամ կբարձրանա՞ կնյուևը առանց ըմպելու»:
 ☐ Յովբ ը.11 (Cox 2006. 89):
- 3. «Եվ X-ացավ [իրան. փոխառ.; հմմտ. սանս. बह् bahú-, հուն. παχύς] Y-ը [հնդեվր. *juHr-] և վեր հանեց [վերանամ չբ-ի պբ] տապանը, և բարձրացավ երկրից»:
 ► Եւ բազմացաւ ջուրն եւ վերացոյց գտապանն, եւ բարձրացաւ յերկրէ:
 ☐ Ծննդոց Է.17 (Չեյթունյան 1985. 177):
- 4. «X [սանս. ցեղակից՝ पञ्चदश páñca-dāśa] կանգուն բարձրացավ Y-ը [հնդեվր. *juHr-] ի Z [հնդեվր. *uperi] և ծածկեց բոլոր [ա-ով է սկսվում] լեռները»:

▶ Հնգետասան կանգուն **բարձրացալ** չուրն ի վեր եւ ծածկեաց զամենայն լերինս:

☐ Ծննդոց Է.20 (Չեյթունյան 1985. 177):

Ճնթ. Հիշենք դևանագարիով.

𐎠 = **ñā**, քմայնացած ռնգային / palatal nasal. միշտ հանդիպում է քմային / palatal-ների (օրինակ՝ *ս-ի*) հարևանությամբ:

<https://www.facebook.com/groups/495422593925578/posts/1835414449926379>

• 5. «Եվ ես երբ բարձրանամ երկրից, բոլորին [աXXXXքXX դերանունը դրեք] կձգեմ դեպի [առ] ինձ [երկու բայն էլ՝ II ապառնի]»:

▶ Եւ ես յորժամ **բարձրացայց** յերկրէ, զամենեսին **ձգեցից** առ իս:

☐ Յովհաննես ԺԲ.32 (Աստուածաշունչ 1860. 1037a):

• 6. «Որովհետև ամեն [մեկը], որ բարձրացնում է իրեն [բառացի՝ բարձրացնում է (իր) անձը], կխոնարհվի [խոնարհիմ չք, II ապառնի], և որ խոնարհեցնում է իրեն [նույն ձևով], կբարձրանա [II ապառնի]»:

▶ Չի ամենայն որ բարձր**ացնլցանլե** զանձն՝ խոնարհ**եսցի**, եւ որ խոնարհ**եցնլցանլե** զանձն՝ **բարձրասցի**:

☐ Ղուկաս ԺԴ.11 (Աստուածաշունչ 1860. 1011a):

Բ. Վարժություններ նույն բայի պատճառականով՝ **բարձրացուցանել**

• 1. «Որովհետև ամեն [մեկը], որ բարձրացնում է իրեն [բառացի՝ բարձրացնում է (իր) անձը], կխոնարհվի [խոնարհիմ չք, II ապառնի], և որ խոնարհեցնում է իրեն [նույն ձևով], կբարձրանա [II ապառնի]»:

▶ Չի ամենայն որ բարձր**ացուցանլե** զանձն՝ խոնարհ**եսցի**, եւ որ խոնարհ**եցուցանլե** զանձն՝ **բարձրասցի**:

☐ Ղուկաս ԺԴ.11 (Աստուածաշունչ 1860. 1011a):

• 2. «Եվ ամենայն ժողովուրդներն արտահայտում էին [նշանակել նր] (իրենց) ուրախությունը և բարձրացնում էին իրենց **X**-երը [հնդեվր. *ǵʰ(ʷ)ŋ-ji-, հմմտ. ռուս. ЗВОИ]»:

▶ Եւ ժողովուրդքն ամենայն նշանակելին զուրախութիւն, և **բարձրացուցանլեին** զձայնս իւրեանց:

☐ Բ եղր գ.12 (Չօհրապեան 1805, 2. 414):

• 3. «Ասում է նրանց Հիսուսը. երբ որ **X**-ի [ուշադի՛ր. քերականական ստույգ նախածնը՝ հնդեվր. *myrtosjo] **Y**-ին [հնդեվր. *portijo-] բարձրացնեք [I ապառնի], յայնժամ կ...ք [հնդեվր. *yoid-; II ապառնի], թէ ես եմ»:

▶ Ասէ ցնոսա Յիսուս. յորժամ **բարձրացուցանլիցեք** զորդի մարդոյ, յայնժամ **գիտասս** չիք, թէ ես եմ:

☐ Յովհաննես Դ.28 (Չօհրապեան 1805, 4. 202):

• 4. «Իսկ երբ **X**-եց [ցեղակիցներ՝ հուն. κλέω, սանս. 𐬰𐬀 śru-], թէ բարձրացրի իմ ձայնը [բարբառ] և **Y**-եցի [-եմ չք; ցեղակիցներ՝ սանս. अलाā *alalā* և հատկապես հուն. ἀλαλαγή], իր ձորձերը թողեց [թողում նր] ինձ մոտ [առանց մօտ բառի, 3 տառով] փախավ [փախիմ չք] ելավ [ելանեմ չք] դուրս [ա...]:»:

▶ Իսկ իբրեւ **լուաւ**, թէ բարձր**ացուցի** զբարբառ իմ եւ **աղաղակեցի**, եթող զձորձս իւր յիս եւ փախեաւ ել արտաքս:

☐ Ծննդոց ԼԹ.18 (Չեյթունյան 1985. 334):

Ճնթ. Եթե ասանկրիտ ցեղակցի շուռկապգիրը չճանաչեցիք / չհիշեցիք, ապա նախ փորձեք հունարենի օգնությամբ վերականգնել դրա ասանկրիտ արմատը, ապա կրկնեք մեր ՀԳԱԴ խմբի 9-րդ դասը.

<https://www.facebook.com/groups/495422593925578/posts/1901670463300777>

- 5. «Բարձրացրիք դու ինձ, տեր Աստված»:
 ► բարձր**ացուց**եք դու զիս տեր Աստուած:
 ☐ Ա Մնացորդաց ժ.17 (Աստուածաշունչ 1860. 371a):
- 6. «Եվ որպես Մովսես բարձրացրեց **X**-ը [հնդեվր. *H₁g^{wh}-f-] անապատում, ...»:
 ► և որպես Մովսես բարձր**ացոյց** զօձն յանապատին, ...:
 ☐ Յովհաննես գ.14 (Չօրապետան 1805, 4. 187-188):
- 7. «Այդ պատճառով [Վասն այնորիկ] չպիտի [մի] բարձրացնես [II ապառնի] նրանց»:
 ► Վասն այնորիկ մի բարձր**ացուցես** զնոսա:
 ☐ Յովբ ժ.4 (Cox 2006. 134):
- 8. «Փրկի՛ր **X** [հնդեվր. *t₁yo-] ժողովրդին և օրհնի՛ր **X** [հնդեվր. *t₁yo-] ժառանգությունները ('կալվածքները'),
Y-ի՛ր [ցեղակից՝ սանս. अविपाल avi-pālā-] և բարձրացրո՛ւ նրանց մինչև հավիտյան»:
 ► Փրկեա զժողովուրդ **քո**, եւ օրհնեա զժառանգութիւնս **քո**, **հովու**եա եւ բարձր**ացո՛** զնոսա մինչեւ
 յաւիտեան:
 ☐ Սաղմոս իԷ.9 (Աստուածաշունչ 1860. 579b):

Հրաչ Մարտիրոսյան

31.08.2021 / 08.09.2021, Լեյդեն / Բեռլին